

GÜRCÜSTANDA AZƏRBAYCAN DİLİ AŞƏRBAIJANWULI NƏA SAJARTWƏLWƏ

**Regional və ya Azlıq Dilləri
haqqında Avropa Xartiyası**

რეგიონული ან უმცირესობათა
ენების ევროპული ქარტია

► coe.int/minlang

Dil Bələdçisi

ენის გზამკვლევი

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Regional və ya Azlıq Dilləri haqqında Avropa Xartiyası ənənəvi olaraq ölkədə danışılan azlıq dillərini təbliğ edən Avropa Şurası konvensiyasıdır. Dillər haqqında Xartiya bu cür dillərin ictimai həyatda, xüsusilə, məktəblərdə, mədəni fəaliyyətlərdə, mediada, şirkətlərdə və inzibati dairələrdə istifadəsini mümkün və təşviq etmək üçün nəzərdə tutulmuş müxtəlif təbliğat tədbirlərindən ibarətdir.

Gürcüstan 1999-cu ildə Avropa Şurasına qoşularəkən, Regional və ya Azlıq Dilləri haqqında Avropa Xartiyasını ratifikasiya etməyi öz öhdəsinə götürmüşdür. Gürcüstan rəhbərliyi buna riayət etdiyi halda, Dillər haqqında Xartiya Gürcüstanda tətbiq edilən zaman, Azərbaycan dili Gürcüstanda ənənəvi olaraq danışılan azlıq dillərindən biri olduğu üçün, o, Azərbaycan dilini də dəstəkləyəcək. Bu Dil Bələdçisinə Dillər haqqında Avropa Xartiyasının Gürcüstan tərəfindən Azərbaycan dilinə tətbiqi planlaşdırılan təbliğat tədbirləri daxildir.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებმაც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. ენათა ქართია ითვალისწინებს ხელშეწყობის სხვადასხვა ღონისძიებებს, რომლებიც შექმნილია იმის უზრუნველსაყოფად და წასახალისებლად, რომ მოხდეს ამ ენების საჯაროდ, განსაკუთრებით სკოლებში, კულტურულ ღონისძიებებში, მედიაში, კომპანიებსა და ადმინისტრაციულ ორგანოებში გამოყენება.

1999 წელს ევროპის საბჭოში გაწევრიანების დროს, საქართველომ იკისრა რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართიის რატიფიცირება. როგორც კი საქართველოს ხელისუფლება მოახდენს ქართიის რატიფიცირებას და დოკუმენტი შევა ძალაში, იგი ხელს შეუწყობს ამერბაიჯანული ენის დაცვასაც, რადგან იგი წარმოადგენს უმცირესობათა იმ ერთ-ერთ ენას, რომელმაც ტრადიციულად საუბრობენ საქართველოში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართიით გათვალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოყენებასაც საქართველო აპირებს ამერბაიჯანულის მიმართ.

Bu tədbirləri dəstəkləyin: Əgər siz də müxtəlif sahələrdə mütəmadi olaraq Azərbaycan dilindən istifadə edirsinizsə, Azərbaycan dilinin Gürcüstan dili kimi dəstəklənməsinə və inkişafına mühüm töhfə verəcəksiniz.

მხარი დაუჭირეთ ამ ღონისძიებებს: თუ თქვენც რეგულარულად იყენებთ ამერბაიჯანულ ენას სხვადასხვა სფეროში, თქვენ მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანთ ამერბაიჯანულის, როგორც საქართველოს ენის, შენარჩუნებისა და განვითარების საქმეში.

MƏQSƏDLƏR VƏ PRINSIPLƏR

— Azərbaycan dilinin istifadə edildiyi ərazinin hüdudları çərçivəsində və bu dilin vəziyyətinə əsasən, Gürcüstan öz siyasətini, qanunvericiliyini və təcrübəsini aşağıdakı məqsəd və prinsiplər üzərində qurmalıdır:

- ▶ Azərbaycan dilinin mədəni sərvətin ifadəsi olaraq tanınması
- ▶ mövcud və ya yeni inzibati bölgülərin Azərbaycan dilinin inkişafına əngəl törətməməsini təmin etmək üçün onun coğrafi ərazisinə hörmət edilməsi
- ▶ Azərbaycan dilinin qorunub saxlanmaq məqsədilə təbliği üçün qətiyyətli addımların atılması ehtiyacı

მიზნები და პრინციპები

- საქართველო საკუთარ პოლიტიკას, კანონმდებლობასა და პრაქტიკულ საქმიანობას ამერბაიჯანული ენის მიმართ იმ ტერიტორიის ფარგლებში, სადაც ეს ენა გამოიყენება და ამ ენის კონკრეტული სიტუაციის შესაბამისად, ააგებს შემდეგ მიზნებსა და პრინციპებზე დაყრდნობით:
  - ▶ ამერბაიჯანული ენის აღიარება კულტურული სიმდიდრის გამოხატულებად
  - ▶ ამერბაიჯანული ენის გეოგრაფიული არეალის პათივისცემა იმის უზრუნველსაყოფად, რომ არსებული ან ახალი ადმინისტრაციული დაყოფა დაბრკოლებას არ წარმოადგენდეს ამერბაიჯანული ენის განვითარებისათვის
  - ▶ საჭიროების შემთხვევაში, ამერბაიჯანული ენის განვითარებისათვის გადამჭრელი მოქმედების აუცილებლობის უზრუნველყოფა, მისი დაცვის მიზნით

- ▶ nitq və yazıda, ictimaiyyət arasında və şəxsi həyatda Azərbaycan dilinin istifadəsinin asanlaşdırılması və/və ya təşviq edilməsi
- ▶ bu Xartiyanın əhatə etdiyi sahələrdə Azərbaycan dilindən istifadə edən qruplar arasında əlaqələrin qorunması və inkişaf etdirilməsi, eləcə də Dövlət ərazisində fərqli dillərdən istifadə edən digər qruplarla mədəni əlaqələrin qurulması
- ▶ bütүн müvafiq mərhələlərdə Azərbaycan dilinin tədrisi və öyrənilməsi üçün müvafiq forma və vasitələrin təmin edilməsi
- ▶ Azərbaycan dilinin danışıldığı ərazidə yaşayan qeyri-Azərbaycan dilli insanlara, arzu etdikdə, onu öyrənmək imkan verən vasitələrin təmin edilməsi
- ▶ Azərbaycan dilinin universitetlərdə və ya ekvivalent müəssisələrdə öyrənilməsinin və ya tədqiqinin təbliğ edilməsi
- ▶ Bepiri da v̄eriilobitit f̄ormitit, saxarod da p̄irad c̄bovreb̄aში აბერბაიჯანული ენის გამოყენების ხელშეწყობა და/ან წახალისება
- ▶ ქართით გათვალისწინებულ სფეროებში აბერბაიჯანულ ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფებს შორის კონტაქტების შენარჩუნება და განვითარება, აგრეთვე კულტურული ურთიერთობების დამყარება სახელმწიფოში მცხოვრებ სხვა ჯგუფებთან, რომლებიც განსხვავებულ ენებზე საუბრობენ
- ▶ განათლების სისტემის ყველა შესაბამის საფეხურზე აბერბაიჯანული ენის სწავლებისა და შესწავლის სათანადო ფორმებისა და საშუალებების უზრუნველყოფა
- ▶ აბერბაიჯანულ ენაზე არამოსაუბრე პირებისათვის ენის შესასწავლად პირობების შექმნა, თუ ისინი ცხოვრობენ იმ ტერიტორიაზე, სადაც ეს ენა გამოიყენება და აქვთ მისი შესწავლის სურვილი
- ▶ უნივერსიტეტებსა ან შესაბამის დაწესებულებებში აბერბაიჯანული ენის შესწავლისა და კვლევის ხელშეწყობა

- ▶ Bu Xartiyanın əhatə etdiyi sahələrdə Azərbaycan dili üçün millətlərarası mübadilənin müvafiq növlərinin təbliğ edilməsi.

Gürcüstan Azərbaycan dilindən istifadə ilə bağlı olan və onun dəstəklənməsini və ya inkişafını əngəlləmək məqsədi daşıyan ədalətsiz ayrışdırma, təcrid etmə, məhdudlaşdırma və ya üstün tutma hallarını aradan qaldırmağı öz üzərinə götürür. Azərbaycan dilindən istifadə edənlər və digər əhali arasında bərabərliyi təbliğ etmək məqsədi daşıyan və Azərbaycan dilinin xeyrinə olan və ya onun xüsusi şərtlərini nəzərə alan xüsusi tədbirlərin qəbul edilməsi daha geniş istifadə edilən dillərin istifadəçilərinə qarşı ayrışdırma hesab edilməməlidir.

Gürcüstan müvafiq tədbirlər vasitəsilə ölkənin bütün dil qrupları arasında qarşılıqlı anlayışı, xüsusilə də Azərbaycan dilinə qarşı hörmət, anlayış və dözümlülüyün ölkədəki təhsil və təlimin məqsədləri arasında

- ▶ am ქართით
გათვალისწინებულ სფეროებში სახელმწიფოთაშორისი გაცვლების შესაბამისი ფორმების ხელშეწყობა აზერბაიჯანული ენისთვის.

აზერბაიჯანული ენის გამოყენების მიმართ, საქართველო იღებს ვალდებულებას აღკვეთოს, თუ ჯერ არ აღუკვეთავს, ნებისმიერი გაუმართლებელი გამორჩევა, გამორიცხვა, შეზღუდვა ან უპირატესობის მინიჭება, რომელიც მიმართულია ამ ენის შენარჩუნებისა და განვითარებისათვის ხელის შეშლისა ან საფრთხეში ჩაგდებისაკენ. ამასთან, აზერბაიჯანული ენის სასარგებლოდ სპეციალური ზომების მიღება, რომლებიც მიზნად ისახავს ამ ენაზე მოლაპარაკეთა და დანარჩენ მოსახლეობას შორის თანასწორობის ხელშეწყობას, ან რომლებიც სათანადოდ იღებს მხედველობაში ამ ენის განსაკუთრებულ პირობებს, არ ჩაითვლება დისკრიმინაციის აქტად უფრო გავრცელებულ ენებზე მოლაპარაკეთა მიმართ.

საქართველო იღებს ვალდებულებას, შესაბამისი ღონისძიებებით ხელი შეუწყოს ურთიერთგაცვლას ქვეყნის ყველა ლინგვისტურ ჯგუფს შორის. კერძოდ, ქვეყანაში განათლებისა და პროფესიული მომზადების

daxil edilməsini və kütləvi-informasiya vasitələrinin eyni məqsədə təşviq edilməsini təbliğ etməyi öz üzərinə götürür.

Gürcüstan özünün Azərbaycan dili siyasətini müəyyənləşdirərkən, ondan istifadə edən qrupun ehtiyaclarını və istəklərini nəzərə almalıdır. Gürcüstan, lazım gəldikdə, Azərbaycan dilinə aid bütün məsələlərlə bağlı səlahiyyətli orqanlara tövsiyələr vermək məqsədilə orqanlar təsis etməlidir.

Bu Dil Bələdçisi Gürcüstanın RADAX-a dair yüksək səviyyəli nazirliklərarası komissiyası və Avropa Şurasının mütəxəssisləri tərəfindən 2013-cü ilin iyununda hazırlanmış Gürcüstan Parlamentinin Regional və ya Azlıq Dilləri haqqında Avropa Xartiyasının (RADAX) Ratifikasiyasına dair Bəyannamə Layihəsində haqqında bəhs edilən Regional və ya Azlıq Dilləri haqqında Avropa Xartiyası müddəalarını oxucuya anlaşıqlı şəkildə təqdim edir. Xartiyanın bütün müddəalarının orijinal mətni üçün Avropa Şurasının internet saytına daxil olun: <http://conventions.coe.int> (saziş No. 148).

სფეროში შემუშავებულ სამოქმედო მიზნებს შორის მოახდინოს აზერბაიჯანული ენის მიმართ პატივისცემის, გაგებისა და ტოლერანტული დამოკიდებულების ჩართვა და ასევე წახალისოს მასმედია ამავე მიზნების მისაღწევად.

აზერბაიჯანული ენის მიმართ პოლიტიკის განსაზღვრისას, საქართველო მხედველობაში მიიღებს ამ ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფების საჭიროებებსა და მათ მიერ გამოთქმულ სურვილებს. აუცილებლობის შემთხვევაში, საქართველოს მიერ წახალისდება ისეთი ორგანოების შექმნა, რომელთა მიზანია ხელისუფლების ორგანოებისათვის რჩევების მიცემა აზერბაიჯანულ ენასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხზე.

ენის ეს გზამკვლევი წარმოადგენს რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტიის იმ დებულებებს გამარტივებული ფორმით, რომლებიც მოხსენიებულია საქართველოს პარლამენტის დეკლარაციის პროექტში “რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტიის” რატიფიკაციის შესახებ. ეს დოკუმენტი მომზადდა 2013 წლის ივნისში „რეგიონული და უმცირესობათა ენების შესახებ ევროპული ქარტიის“ თაობაზე საქართველოს ვალდებულებების შესრულებასთან დაკავშირებით შექმნილი უწყებათაშორისი კომისიისა და ევროპის საბჭოს ექსპერტების მიერ. ქარტიის სრული ავთენტური ვერსია შეგიძლიათ იხილოთ ევროპის საბჭოს ვებ-გვერდზე: <http://conventions.coe.int> (treaty No. 148)

Siz, azərbaycanlı milli azlıqların üzvü kimi, həmçinin Avropa Şurasının Milli Azlıqların Müdafiəsinə dair Çərçivə Konvensiyasından da yararlanacaqsınız. Dövlət bu razılışma ilə milli azlıqların mədəniyyətini qorumaq və inkişaf etdirmək üçün milli azlıqlara aid şəxslər üçün vacib şərtləri və onların kimliyinin əsas elementlərini (dil, din, ənənələr və mədəni irs) təbliğ edir və bu şəxsləri assimilyasiyadan qoruyur. Çərçivə Konvensiyası azlıq dilindən ictimai həyatda istifadə etmək hüququna zəmanət verir və dərslərin müəssisələri, özəl təhsil və təlim müəssisələrini təsis etmək və idarə etmək hüququ, azlıq dilində xüsusi adlardan istifadə etmək və küçə adlarını göstərmək hüququ, ictimaiyyət arasında xüsusi yazıları azlıq dilində göstərmək hüququ, ictimai həyatda (o cümlədən qeyri-hökumət təşkilatlarında) səmərəli şəkildə iştirak etmək və digər dövlətlərlə azlıqların müdafiəsinə dair razılışmaların nəticələri kimi əhatəli aspektlərə şamil edilir.

تەجەن، როგორც ამერბაიჯანული ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელი, ასევე სარგებლობთ ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ ევროპის საბჭოს ჩარჩო კონვენციით. ამ ხელშეკრულებით, სახელმწიფო ხელს უწყობს შესაბამისი პირობების შექმნას ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთათვის, რათა მათ შეინარჩუნონ და განავითარონ საკუთარი კულტურა და მათი იდენტობის ძირითადი ელემენტები (ენა, რელიგია, ტრადიციები და კულტურული მემკვიდრეობა) და იცავს ასეთ პირებს ასიმილაციისგან. ჩარჩო კონვენცია იცავს სამოგადობრივ ცხოვრებაში უმცირესობის ენის გამოყენების უფლებას და იგი გრძელდება ისეთ ასპექტებზე, როგორცაა სახელმძღვანელოების ქონა, კერძო საგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების ცენტრების შექმნისა და მართვის უფლება, სახელების გამოყენებისა და ქუჩის დასახელებების უმცირესობის ენაზე განთავსების, კერძო ხასიათის წარწერების უმცირესობის ენაზე გაკეთების უფლება, სამოგადობრივ ცხოვრებაში ეფექტური მონაწილეობა (მათ შორის არასამთავრობო ორგანიზაციებში) და სხვა სახელმწიფოებთან უმცირესობათა დაცვაზე ხელშეკრულებების გაფორმება.

Regional və ya Azlıq Dilləri haqqında Avropa Xartiyası ənənəvi olaraq ölkədə danışılan azlıq dillərini təbliğ edən Avropa Şurası konvensiyasıdır. Bu Dil Bələdçisinə Diller haqqında Avropa Xartiyasının Gürcüstan tərəfindən Azərbaycan dilinə tətbiqi planlaşdırılan təbliğat tədbirləri daxildir.

Regional və ya Azlıq Dilləri haqqında Avropa Xartiyasına və Avropa Şurasına dair əlavə məlumat üçün internet saytlarımıza daxil olun:

*coe.int/minlang
coe.int
coe.ge*

Avropa Şurası qitənin insan hüquqlarını müdafiə edən aparıcı təşkilatıdır. 47 üzv dövlətdən ibarətdir ki, bunlardan 28-i eyni zamanda Avropa İttifaqının üzvüdür. Avropa Şurasının bütün üzv dövlətləri Avropa İnsan hüquqları, demokratiya və qanunun aliliyini qorumağı nəzərdə tutan müqaviləni - insan hüquqlarının müdafiəsi haqqında Konvensiyayı imzalamışdır. İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi üzv dövlətlərdə konvensiyanın tətbiq edilməsinə nəzarət edir.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებზეც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართით გათვალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოყენებასაც საქართველო აპირებს ამერბაიჯანულის მიმართ.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართისა და ევროპის საბჭოზე დამატებითი ინფორმაციისათვის გთხოვთ, ეწვიოთ ჩვენს ვებ-გვერდებს:

*coe.int/minlang
coe.int
coe.ge*

ევროპის საბჭო არის ადამიანის უფლებათა მოწინავე ორგანიზაცია კონტინენტზე. იგი 47 წევრი სახელმწიფოსაგან შედგება, რომელთაგან 28 ევროპის კავშირის წევრიცაა. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა სახელმწიფომ ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას – ხელშეკრულებას, რომელიც გამიზნულია ადამიანის უფლებების დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დასაცავად. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ზედამხედველობს კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

AZE
KAT

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE